



کد خبر: ۶۶۵۱۲

جمعه ۹ مهر ۱۳۹۵ ۲۲:۲۲

://...//۹۵۶۰/۴۸۵۸

فلاحی, اسد الله

استنتاج قضیه ممکنه از دو قضیه ممکنه یکی از نزاع‌های پردامنه در منطق قدیم است که ارسطو، ابن‌سینا، فخر رازی، خواجه نصیر و قطب رازی بر آن مهر تأیید زده‌اند، در حالی که خونجی، ابهری، ارموی و کاتبی آن را مردود شمرده‌اند. شگفت این است که منطق جدید در این نزاع جانب گروه دوم را می‌گیرد. از سوی دیگر، اخیراً معلوم شده است که منطق‌دانان قدیم هر یک از قضیه حقیقیه و خارجییه را به اشتراک لفظ در دو معنا به کار برده‌اند بدون اینکه از این اشتراک لفظ آگاه باشند: ملاک تقسیم، در یک معنا، رابطه عقدالوضع و عقدالحمل است و در دیگری، ظرف وجود موضوع. بنا به ملاک نخست، قضایای حقیقیه به صورت موجهاتی و با ادات‌های ضرورت و امکان تفسیر می‌شوند؛ در حالی که بنا به ملاک دوم، این قضایا فاقد هر گونه جهت هستند و در برابر، قضایای خارجییه با محمول وجود تحلیل می‌شوند. در این مقاله، پس از گزارش نزاع یاد شده درباره استنتاج از دو ممکن، نظرات، ایرادات و دفاعیه‌ها را به زبان منطق جدید صورت‌بندی کرده و نشان داده‌ایم که طرفین نزاع تصور یکسانی از قضایای حقیقیه و خارجییه نداشته‌اند: موافقان استنتاج از دو ممکن، تفسیر نخست و مخالفان، تفسیر دوم را در ذهن داشته‌اند.